

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Horologium aeternae sapientiae

Seuse, Heinrich

[Paris], [zwischen 1480 und 1489 oder um 1485-90]

[Capitulum quartum]

[urn:nbn:de:bsz:31-293072](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-293072)

amoris vulnera cū magno sustinui cordis desiderio vt
meo liuore pctōzū vulnera sanarē. p pctōzibz miseris
satisfationē ⁊ oēs redire volētes pat̄ celesti recōsiliarē.
Qualit̄ aia q̄ spōsū p pctm̄ pōiderat ip̄z sub cruce p feruidam
penitentiā iuenit christi passione adiuta. **¶** **E**plm̄ quartū
Effūdite lacrimas oculi mei plorate ⁊ nolite deficere
Leta hui⁹ mūdū vniūsa abscedāt. Lūcta q̄ n̄ sola
cū cā tē videbāt. pcul recedāt. ⁊ me solitudinē meroris
aicā tristitie ac sociā q̄rē sināt vt deflere possi repētina
mala q̄ n̄ ex pctōzū nebula supuenerūt. ⁊ me quonō le
tis successibz gaudētē iuucili decore florentē ad p̄ntez
miseriā deduxerūt. Ad temetipsā igit̄ o aia mea itroz
sū recurrens. ⁊ labentia cūcta supgradiens vastā soli
tudinē. p̄fūdissimaz tristitiāz perq̄rē. ⁊ excelsos mon
tes rememorataz miseriaz pete. cordeq; sauciato. vo
ce flebili ⁊ eiulata miserabili exclamantē tā valide vt
montiū ⁊ colliū alta cacumia. aerisq; excelsa auspicia
vsq; ad sūmū celi cōuera vox ista lamentabilis perti
gat. ⁊ aures illas pietate plenas celestīū spiritūū per
ueniat. Talibzq; clamoribz eos aggredere ⁊ dic. O la
pidos viui mōtes excelsi cāpi ludōsi sydereaz māsionū
q̄s n̄ deryt ignis iste vehemētissim⁹ calore nimio p̄cor
dia mea adurēs ⁊ lacrie amarissimē vberime tā p̄fluen
tes vos moucāt ad p̄patied̄ m̄. ⁊ ad leniēd̄ dolorē meū
dolorē vtiq; icōpabilē cordi meo vī faciētē aīe viscera
cruciatē ⁊ me puniētē medullit̄. Deu me ifelicē Siq̄d
spōsus ille celestis me sua caritate p̄uenerat enut̄erat
ī spōsā elegerat. anulo suo subarraūat. ⁊ ornaūat n̄lti
plicif̄. Mel ⁊ lac ex ei⁹ ore melliflūo frēq̄t⁹ suscepi Oscu
lo oris sui it̄d̄ p̄fruit̄ sū. n̄nūq; etiā āplexu spūali. spūa
lis ille spōsus liberū amator lenierat ⁊ repleuerat mul
tiplicibz bonis. At ego miser a omnibus his ingra
ta. cum in honore essem non intellexi. sed ab ipso auf
fugi recessi ⁊ apostataui. Ne michi. quia ipsum perdi
di. Ne michi. quia vnicū cordis mei gaudium dereliq̄i.

Dereliqui venā a qua ꝑ viuentiū dñz. Jere. xxvii. b. A di-
lecto dilectā quondā me alienauī. ab ipso me infidelit̄
separauī. Deu me miseram. Ad quid hec facere volui.
Cur ipsuz deserui. Eya quot ꝑ qualia cū ipso perdidī
memetipsā etei amisi ꝑ omnes celestes sps offendi Tri-
stia venerunt: solaciosqꝑ me dereliquerunt. Sedeo
nuda vidua ac desolata cōfusione ac ignomia plena.
qꝑ mei falsi amatores ymo certi veri deceptores ꝑ
dolor deceperunt me. ꝑ miserabiliter dereliquerūt me
ꝑ oibus bonis quibus a delicto meo ditata erā spolia
uerunt. O honoris amissio gaudiorū perditio. oīzqꝑ ꝑ
solationū priuatio. qꝑ ex vna hora venit vniuersoz de-
siderabiliū meoz plena destitutio. De cetero consolari
nō potero. sed hoc m̄ erit maxima cōsolatio: nūllā con-
solationē recipere. sed sēper gemere ꝑ flere: donec mi-
serabili morte ꝑfungar. Ut m̄ quo me vertā. Ad quez
ibo. Quis m̄ consolabit. Ecce tot⁹ mundus me dere-
liquit. qꝑ dilectū meū dereliqꝑ. Deu me: quare hoc feci.
O ꝑ miserabilis hora: q̄ hui⁹ mali exiit cōscia. O ru-
bescētes rose ꝑ lilia albescētia. ac viole intolate aīe vide
licet scē ꝑ imaclāte ituemī nē que ꝑfero serotinū florē
Attēdite ꝑ videte me spineto ꝑ simile: ꝑ poite ad cor ꝑ
citissime marcessit. ꝑ decidit flos ille que hic mūd⁹ carpit
qꝑ de ceto nil restat: nisi ꝑ viu⁹ moriar. florēs marces-
cā. iuueis aū tps senescā. ꝑ san⁹ lāguid⁹ fiā. Sz hec oīa
leuit̄ dissimulare possē: nisi h⁹ solū ꝑ tuā amabile ꝑ pa-
tēnā faciē offēdi. ꝑ te dilectū ꝑ stāui. h⁹ m̄ ifern⁹ ē. ꝑ do-
lor sup oēs dolorē. O mi dulcis mēte deficio cū recolo
q̄ta me caritate ꝑ dilectiōe ꝑ ueneras cū q̄ta dulcedie
āmonēbas ꝑ aīcabilit̄ me ad te quōd trahēbas. Me
ꝑmit dolor eo ꝑ his oībz igrat⁹ fui: ꝑ tāta bōa tā modi
cū curauī tñ thesaurū tā leuit̄ abiēci. O mortis ifelicis
optata pñtia ad qd retardas Cur me n̄ tollis O cordis
humani fortitudo ꝑ ualida. qꝑ tāta patiēdo n̄ deficio

O cordis mei duricia ferrea que nimio dolore p̄mor z
nō disrūpor obaudite me dñi flores z cōdolete oēs p̄i
amatores. Ego quondā illa dilecta noīe excellentissio
decorata sp̄sa sumi regis appellata fui. Oliuā vberē
pulcrā fructiferā speciosā vocauerat dñs nomen meū.
Jeremie ix. c. Deu me infelicē qz nō sū digna vocari nūc
ip̄ focaria loccis officio deputādā. Oculos meos p̄r
rubore z v̄cūdia nequaq̄ de cetero audeo leuare. Sz
neqz os meū ampl̄ ad ip̄sū aperire O cordis angustie
Angustie nāqz in sūt v̄ndiqz et qd eligā ignoro Dilectū
ei absqz spe recuperandi perdidisse graui⁹ est oī morte.
Ip̄sū vō sicut prius rehabere apud tristissimā aīaz iu-
dicat impossibile. En quo v̄ndiqz coartoz in toti⁹ mun-
di latitudine sp̄ciosa atqz v̄tinā in solitudine vastissima
essē vbi oculus human⁹ me nō videret neqz auris au-
dīret. vt me liberi⁹ clamoribz atqz fletibz sciatre pō-
fē. qz hic finis p̄solationis mee existit. O pctm̄ quid m̄
contulisti. O infelix culpa z laboriosa voluptas ad qua
lē miserū statū me p̄duxisti. O mund⁹ imundus decep-
tiōez fallaciaz v̄tigne plen⁹. ve ei qui ē famulaz z vo-
lūtati tue se subicit. O q̄tis hic t̄bulatioibz z miseris
angustabit. Nā z si exterius blanditi videat inter⁹ tñ
latet qd mordeat. Et si a foris seren⁹ videatur infinita
tñ occurrent q̄ aīam miserā iugiter affligant. Deu deu
deceperix glia mundi quanta in iūcio promisisti dū
me decipere voluisti verbis suauissimis z ad alliciendū
appositis velut sirenaz vel vocibz fistularūqz dulcissis
modulationibz sensū m̄ abstulisti vultu meretricio gut-
ture intēti ridētibzqz oculis cor stulci transfixisti. aquā
apetenti v̄trē cū lacte aperuisti et me dulci toxico z su-
auī absinchio inebriasti. Pomella pulcra et suauia ob-
solā gratitudinē fuglētis manu prop̄ris exhibuisti Ro-
sas de rosario p̄ munere dedisti. iurastiqz valide q̄ me
sūme diligēs necymq̄ letis successibz p̄sperisqz cuētibz

deficere velles. O callida vulpecula. O vipera venenata. Ecce his alijsq; innumeris falsis blanditijs me irretitū post te in mortē traxisti: sicut cū out' ramus viridis ostendit. ⁊ ad mortē lecta gaudensq; perducitur. O fera pessima. O bestia cruenta. nūc pungis crudeliter quē leniter vixisti. atrocit' allidis quē leniter eleuasti vocē sirene simulans aculeū te habere prodis. Et ecce omia versa sunt in contrariū dū in sinu tuo me tucius requiescere puto. Lapilli abscondūtur. oculi eruuntur. recedit sps. robur tollitur. ⁊ inimicorū gladijs sermis occumbo. Iud. xvi. e. Nec recolens: hec mente pertractans in memetipso mareefco. factusq; sum michimet ipsi grauis. felix proinde anima regina merito diuiciarū nuncupanda quā aliena reddiderunt pericula: cautā que sua mentis ⁊ corporis seruauit innocentia. O quanta felicitate talis etiā nesciens perfruitur Saudit vita pura: letatur ⁊ aia a concupiscencijs mundanis aliena. qm̄ semper presumit seua conturbata conscientia. Sap. xvii. e. Hec plūbo grauior. leone ferocior tonitruo terribilior. absinchio amarior esse p̄probat. Hic est vermis interiora corrodēs qui non comedere nec quiescere sinit. sed plerūq; etiā dormientes horrore concutit. Tot ⁊ tanta sunt que inquinatā conscientia ledunt q̄ hec incoinquinati vix credere possēt. Creatura ei tibi factori deseruiens excandescit in tormentū aduersus iniustos. ⁊ lenior fit ad benefaciendū his qui in te confidunt. Sap. xvi. d. Nec dixit. qz hec dicere experientia docuit. ⁊ p̄ns amaritudo cordis mei amarissima ad hec me prouocauit. Jā ei misera me p̄ueniēte cogor exclamare ⁊ dicere: qz malū ⁊ amarū ē in reliquisse sponsū meū: ⁊ p̄ceptis eius non obtēperasse. Jeremie ii. Quis michi det mēbranas celi latitudinez habentes. Attramentū excedens maris quantitatem. ⁊ calamos tot quot arborū folia: et pratozū gramina.

vt perstringere possem dolorem: simulq; damnū irre-
cuperabile quod incurri. quia dilectum meum dereli-
qui. Deu vt quid in hunc mundū nascebar. Cur in v-
tero matris non perii. totus deficio. ⁊ quid agā igno-
ro. Quid amplius moror. quid turboz. quid ploro. qđ
amplius restat nisi vt meipsū despiciā. ⁊ in baratrum
infelicis desperationis a facie glorie dei me proiciam
desolatū. **S**apientia An ignoras qđ periculosa res
est desperatio. Desperare de salute tua nullatenus de-
bes. quia ad hoc veni in hunc mundū querere. ⁊ saluū
facere quod perierat. **D**iscipulus O qđ est h' quod
audio: quod tā dulciter resonat in auribz meis in ho-
mine misero ⁊ cane abiecto. **S**apientia. Quid fac-
tū est. quia me nō recognoscis. Quomodo lic corruēs
in terrā prolapsus es. Nūquid pre dolore nimio alie-
nationem mentis patieris. fili mi. O dilecte mi. Ec-
ce ego sū illa eterna sapientia celestis patris fili. mi-
sericordie baiulus. clementie dux. ⁊ legifer pietatis. qđ
a bisū misericordie omnibus creatis spiritibus ex sua i-
firmitate incomprehensis aperui. teipsuz omnesq; ad
me redire volentes sinu piissimo recepturus. Agnosce
vultū meū. Ego ei sū qui paupertatē sustinui. vt te di-
scerem. mortem pertuli amarissimam: vt te viuificarē.
Ecce hic sto mediator dei ⁊ hominū reseruata habens
crucis stigmata. interponens ipsa districto iudicio e-
terni patris ⁊ cūctis peccatis tuis. Nunc igitur voli ti-
mere. En ego sū frater tuus paratus misereri. ⁊ egere
peccata tua. ⁊ proicere ī pfūdū maris. ⁊ sic remittere.
quasi numq; fuerint. Dum modo conuerti ⁊ de cetero
tibi cauē volueris lauare in sanguine meo: in sāguine
in qđ agnū imaculati. amore plenissimi. ⁊ roseo colore
presulgētī. Leua de terra caput tuum. aperi oculos tu-
os. ⁊ anime quior esto. Ecce pfertur tibi stola prima
datur anulus intelligentie. ⁊ calciamenta exhibentur.

Uitulus sagiat⁹ occiditur. uomen amabile redditur ut
spōsa eterni regis sis et appelleris. Et ei nō corruptibi-
libz auroz argēto. s; p̄cioso sanguie meo te redemi. p̄ia
pari⁹. Et cū tanto labore acq̄siuit ut nō imerito debeā
gaudere de salute tua et ad ueniā satis facilis eē Mirū
est et valde mirandū quod dicere uolo. certissima tū et i-
dubitata fide tenendū. Ecce si totus mund⁹ eēt globz
igne⁹ et i medio ei⁹ de stipula ligni pugillus vn⁹ hic ex
sua naturali inclinatione nō tā cito flāmaz incēdia re-
ciperet sicut abissus miserationū meaz peccatorē peni-
tentē et cōuerti uolentē. qz in illa actione naturali ali-
qualis licet minima et ip̄ceptibilis requirit morula.
sed nulla penit⁹ mora inter penitentē et remittentē inf-
gemitē et gemit⁹ exaudientē. **D**iscipulus. **O** pater
nozū uiscēz pietas inaudita. **O** fraterne fidelitatis de-
lectio stupenda. **O** unicū cordis mei gaudiū tu ne illū
abiectū perditiois filiū dignaris adhuc recipere. Nūq̄
nō reo mortis oibus iquitatibz obnoxio grām uis im-
pendere. **O** gratia singularis. **O** benignitas inenarra-
bilis **O** dīne mie pelagus infinitū cunctis mortalibz i
cōprehensū excedens ingenia superans uota. Deniqz
supergradens merita uniuersa. hui⁹ igitur rei grā flecto
nūc genua cordis mei ad te pater miāz. Et in terra
puolulus prosterno me corā pedibz tuis clemētissimis
grās agens ex intimis precordiis meis et peto ut respi-
cias vnigenitū filiū tuū quē ex nimia qua dilexisti nos
caritate in mortē tradidisti. et ut propter multitudinez
dolorz ei⁹ oīz iniquitatū meaz obliuiscaris Recordare
q̄so miāz tuaz et promissionū antiquarū. Equidē ore
tuo sancto quōnd mundo per diluuiū perditio signū re-
cōsiliatōnis tradidisti dicēs. Ponā arcū meū in nubi-
bus et recordabor federis mei uobiscū et erit signū inf-
me et trā. gen. ix^o. **E**ya respice nūc piissime pat̄ arcū illū
tunc p̄figuratū si dulcissimū filiū tuū cruce suspensū

Considera diligentissime quomodo est omni parte est expa-
sus et protensus ut libeat dinumerare omnia ossa eius. Ecce
qualiter manus ipsius et brachia ceteraque membra va-
lidissime sunt extensa. vulneribus attrita. sanguine per-
fusa. Nec queso intueri et per ipsius vulnera tu nostra sa-
na vulnera ac dimitte peccata. Memento domine quare
misericors et pater misericordiarum dicaris. Nam ex eo vide-
licet quod omnium miserator misereris. et iniuriarum in te commissa-
rum non memineris. atque peccatorum obliuiscaris. Non enim
propter iustos qui non indigent penitentia. sed propter nos
qui peccauimus et inique egimus misericors appellaris
Aut numquid solos iustos et innocentes quorum vita exi-
mia et celibata nobis continue in exemplum relegit auri-
cularios a secreto ponere decreuisti. et eos solos gratia et
amicicia singulariter decorare disposuisti. Aut numquid
inocentium deus tantum. nonne et penitentium et eorum qui con-
uertuntur ad cor. Nonne ubi abundauit delictum et gratia su-
perabundare conuenit. Ad rom. v. d. **I**gitur ad te patrem
misericordiarum confugio. protectionis tue gratiam quero.
Insuper affectu quoque feruidissimo amplexu precordi-
ali O fili. regis eterni me inter extensa et nuda constrin-
go brachia sanguine cruentata nolens a te uiuus neque
mortuus unquam separari. Quamobrem o dulcis et o pater
pater. remitte michi. remitte michi propter amorem unigeniti
tui peccata mea. quibus tram merui et malum quod coram
te feci. quia tantum est michi pro peccatis dolor ut potum
mille mortes vellem sustinere quam te pater piissime de ce-
tero unquam offendere. **O**mnes namque calamitates quas
patior seu etiam infernus quem demerui aut purgatori-
um non tantum potero. nec me tantum tristat sicut offe-
sa qua te creatorem meum offendi. **T**e inquam o dominum meum
et unicum cordis mei gaudium: et quod te contristauit vel
aliquam irreuerentiam exhibui. Unde et si possem nunc
omnes celos replere clamoribus irremediabilibus et tantam

vim cordi meo in ferre vt mille scissuris frangetur hoc michi esset optabile pre omnibus solacijs que habui omnibus diebus vite mee. Et quoto initius mecum agitur tanto amplius lacrimosus animus affligitur eo quod tam pro amico et patri fidelissimo tam ingratus fui. Sed nunc tu doctrix discipline dei o eterna sapientia doce me obsecro qualiter tua stigmata dulcissima et suauissima in corpore meo deferam. qualiter ipsa iugiter in meoria retinere debeam vt saltem per hoc ostendam celi genis atque terrigenis quam gratiam referam pro tam innumeris bonis ex superabundantia pietatis tue largiter michi misero collatis. **Sapientia.** Teipsum et omnia tua in offeras. nec oblata aliquando resumas et non solum a superfluis. sed etiam interdum a licitis abstineas. et ecce manus confixas cruci mee exhibuisti. Quod bonum est debes fateri. et mala illata equanimiter sustinere. animusque tuum inmutabilem: ac sparsas cogitationes debes colligere et recollectas. in me summo bono firmare: et pedes tuos cruci affixisti. Virtutem animi et corporis non permittas accidiose tepescere. sed ad similitudinem brachiorum meorum iugiter in meo famulatu extendere toto cognamine stude. fessus et fatigatus ex labore quocumque gratias age. patienterque sustine. motusque sensualitatis viriliter restringe: et sic violentie et lassitudinis quas crura patiebantur respondebis. **Porro** caro mea refloreat per carnis tue deuotam rationabilemque mortificationem. Sed et dorso meo crucis exasperitate afflicto dulce reclinatorium ad quiescendum facias per diuersorum incommodorum voluntariam perpeffionem. Animum corpore pregrauatum semper sursum ad dominum habeas sicut es prius iniusticie exhibere solebas. cor promptum tibi sit ad sustinenda omnia aduersa pro nomine meo: et sic tanquam fidelis discipulus cum domino suo spiritualiter crucifixus et quodammodo sanguine compassiois respusus

michi amabilis similisq; efficiaris.

Plancus super extincto seruoze deuotionis in diuersis personis vtriusq; sexus modernis temporibus quos xps per sua passioez reuocat ad nouu amorē. **Capitulū. v.**

Quomodo sedet sola ciuitas plena populo facta est quasi vidua domina gentium. et cetera. **Trenozū. primo.** Dum quadā vice discipulus sapientie mente lugubri periculosum iā statum huius mundi reuolueret et q̄tū amor diuinus suis temporibus defecisset: simulq; amor priuatus in plerisq; locis sub forma religiosa furtiue succereuisset. accidit vt inter lacrimosas preces ad dei sapientiam effusas spiritali quodā ac dulci sopore opprimeretur. Et ecce subito quedam similitudo affuit que eum de predictis plenius informauit. Nam in visione apparuit peregrinus quidam pauper et exul foris stans baculū in manu gestans miseria et egeitate plenus. iuxta quem videbantur quasi cuiusdam antiquissime ciuitatis ruine. cuius muri et edificia quondam pulcherrima turribusq; ac fossatis portis ac seris ceterisq; armaturis firmata fuerant. his autem qui deintus erant. negligēter agētib; pars quedam ciuitatis hostium incurisioē dirupta est. quedā autem ex negligentia inhabitantium corruit. ea vero pars que remanserat ruinam minabatur hinc inde adhuc rupturis quibusdam i altum prominentibus. **I**n hac ciuitate apparuerunt quedam animalia veluti monstra marina in effigie humana a quibus peregrinus ille auxilium petens indignāter repellabatur. ei; auxiliari cupientes a nōnullis prohibebatur propter qd turbat? et cōmor? ab eis expulsus recessit et celū et terram contra eos in testimonium iuocauit. **H**oc idē discipulū vdi; significatiōē ei? m̄ peto osidi a te o etna sapia q̄ cūcta nosti misteria et oīa scis occulta

Sapientia. Res miranda et compassioē dignissima